

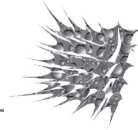
Vědomosti je zapotřebí zrušit – avšak ne proto, že to říkám já, nebo proto, že to prohlašuje J. Krišnamurti, či proto, že to tvrdil Buddha. Jestliže své vědomosti rušíte, poněvadž to říkám já, pak je zrušíte, a cokoliv prohlásím, zaujme místo těchto vědomostí – nahradíte je. Cokoliv pak sdělím, stane se vašimi vědomostmi a začnete na tom ulpívat. Vyhodíte své staré modly a nahradíte je novými. Je to však tatáž hra, hraná s novými slovy, novými ideami, novými myšlenkami.

Jak tedy vědomosti zrušit? Nikoliv prostřednictvím jiných vědomostí. Stačí jen vidět, že vědomosti vytvářejí odstup – intenzivně, totálně vidět tento fakt, to stačí. Nemusíte je nahrazovat něčím jiným.

Tato intenzita je ohněm, tato intenzita spálí vaše vědomosti na popel. Tato intenzita dostačuje. Tato intenzita je to, co je známo jako vhled. Ve vašem nitru shoří vědomosti a nebudou nahrazeny žádnými jinými vědomostmi. Nastane tam prázdnota, *šunjáta*. Je tam nicota, poněvadž tam není žádný obsah: nachází se tam neporušená, nezkruslená pravda.

To, co říkám, musíte vidět. Nemáte se to naučit. Jestliže mi nasloucháte, nezačínejte hromadit vědomosti. Nezačínejte křečkovat. To, že mi budete naslouchat, by mělo být experimentem vhledu. Měli byste naslouchat s intenzitou, s totalitou, s největším vědomím, jaké dokážete. V tomto vědomí spatříte smysl a toto samotné spatření je transformací. Není to tak, že byste museli něco činit později. Proměnu přináší spatření samo o sobě.

Pokud je zapotřebí nějakého úsilí, ukazuje to prostě na to, že jste nepochopili. Jestliže zítra přijdete a zeptáte se: „Pochopil jsem, že vědomosti jsou prokletím, že vědomosti vytvářejí odstup. Jak se jich tedy zbavit?“ – pak jste nepochopili. Vyvstane-li otázka *jak*, pak jste nepochopili. *Jak* nemůže vyvstat, jelikož *jak* žádá další vědo-

mosti. *Jak* vyžaduje metody, techniky, to, co by mělo být uděláno.

Vhled dostačuje, žádné úsilí mu pomáhat nemusí. Jeho oheň více než dostačuje na to, aby spálil všechny vědomosti, jež nosíte ve svém nitru. Jen to pochopte.

Když mi nasloucháte, pojd'te se mnou. Jestliže mi nasloucháte, uchopte mou ruku a přemístěte se do prostoru, do něž se vám snažím pomoci se přesunout, a vizte, co říkám. Nediskutujte – neříkejte *ano*, neříkejte *ne*, nepřikyvujte ani nemějte jiný názor. Jen buďte v tomto okamžiku se mnou – a najednou dojde k vhledu. Jestliže pozorně nasloucháte... a pozorností nemyslím koncentraci; pozorností prostě míním, že nasloucháte vědomě, nikoliv s otupenou myslí. Nasloucháte s inteligencí, s živostí, s otevřeností. Jste zde, tady, se mnou – to je to, co myslím tím, hovořím-li o pozornosti. Nenacházíte se nikde jinde. Neporovnáváte ve své mysli to, co říkám, se svými starými myšlenkami. Nesrovnáváte vůbec, nesoudíte. Nesoudíte ve svém nitru, uvnitř sebe, zda to, co prohlašuji, je pravda, či nikoliv, nebo nakolik to je pravda.

Zrovna nedávno jsem hovořil s jedním hledajícím. Má vlastnosti hledajícího, avšak zatěžují ho vědomosti. Když jsem s ním mluvil, oči se mu zalévaly slzami. Jeho srdce se právě chystalo otevřít a v té chvíli vyskočila mysl a zničila celou tu krásu. Právě směřoval ke svému srdci a otevření, avšak okamžitě nastoupila jeho mysl. Ty slzy, jež se zrovna chystaly skanout, zmizely. Jeho oči oschly. Co se stalo? Řekl jsem něco, s čím nemohl souhlasit.

Do určité chvíle se mnou souhlasil. Pak jsem sdělil něco, co bylo proti jeho židovskému zázemí, proti *kabale*, a celá energie se okamžitě změnila. Pravidl: „Vše je pravda. Vše, co říkáš, je pravda, až na tuto jednu věc – že Bůh nemá smysl, že existence existuje beze smyslu – s tím nemohu souhlasit. Kabala totiž říká přesný

opak: že život má smysl, že Bůh je cílevědomý, že nás vede k určitému osudu, že existuje cíl.“

Možná se na to takto ani nepodíval: v té chvíli neporozuměl, jelikož nastoupilo srovnávání. Co má kabala se mnou společného? Jste-li se mnou, odložte všechny své znalosti kabaly, jógy, tantry, toho i onoho. Pokud jste se mnou, buďte se mnou. A neříkám, že se mnou souhlasíte, pamatujte – o souhlas nebo nesouhlas vůbec nejde.

Jestliže vidíte růži, souhlasíte s ní, nebo nesouhlasíte? Vidíte-li východ Slunce, souhlasíte, nebo nesouhlasíte?

Jestliže vidíte růži, souhlasíte s ní, nebo nesouhlasíte? Vidíte-li východ Slunce, souhlasíte, nebo nesouhlasíte? Jestliže v noci vidíte Měsíc, tak jej prostě vidíte! Buď jej spatřujete, nebo jej nespátřujete, avšak souhlas ani nesouhlas nepřicházejí v úvahu.

Nesnažím se vás o něčem přesvědčit. Nechci vás obrátit na nějakou teorii, filozofii, dogma, církev. Nikoliv. Pouze s vámi sdílím, co se mi přihodilo, a pokud se do tohoto sdílení zapojíte, může se totéž přihodit i vám. Je to nakažlivé.

Vhled transformuje.

Jestliže říkám, že znalosti jsou prokletím, můžete souhlasit nebo nesouhlasit – a nepochopili jste! Jen tomu naslouchejte, jen se do toho večiřujte, ponořte se do celého procesu znalostí. Můžete spatřit, jak znalosti vytvářejí odstup, jak se z vědomostí stává překážka. Jak vědomosti stojí uprostřed, jak s nabýváním znalostí narůstá odstup. Jak se prostřednictvím vědomostí ztrácí nevinnost, jak je prostřednictvím znalostí zničen, zmrzačen, zavražděn

úžas, jak se prostřednictvím vědomostí stává život monotónní a nudnou záležitostí. Mysterium je ztraceno. Mysterium mizí, poněvadž si začínáte myslet, že víte. Jestliže víte, jak může existovat mysterium? Mysterium je možné jen tehdy, pokud nevíte.

A pamatujte si, člověk neví jedinou věc! Vše, co jsme nahromadili, jsou prostě jen nesmysly. To nejvyšší je stále mimo naše chápání. To, co jsme nakupili, jsou jen fakta, pravdy se naše úsilí nedotýká. A to je zkušenost nejenom Buddhy, Krišny, Krišnamurtiho a Ramany. Je to zkušenost také Edisona, Newtona, Alberta Einsteina. Je to zkušenost básníků, malířů, tanečníků. Všichni vysoce inteligentní lidé celého světa – mohou to být mystikové, mohou to být básníci, vědci – jsou v absolutní shodě ohledně jedné věci: že o co více toho víme, o to více chápeme, že život je absolutním mysteriem. Naše vědomosti jeho mysterium neřeší.

Jsou to jen hloupí lidé, kteří si myslí, že poněvadž něco málo ví, život už nemá žádné tajemství. Je to jen průměrná mysl, jež na vědomostech začne nadměrně ulpívat. Inteligentní mysl zůstává nad vědomostmi. Využívá jich, samozřejmě že jich využívá – jsou užitečné, jsou praktické – avšak tato inteligentní mysl naprosto jasně ví, že vše, co je pravdivé, je skryté, zůstává to skryté. Můžeme poznávat a poznávat, avšak mysterium je nevyčerpatelné.

Naslouchejte s vhladem, s pozorností, s totalitou. A při tomto zření něco spatříte. Tento pohled vás změní – neptejte se jak. To je význam Krišnamurtiho*) výroku: „Zrušit znamená ticho.“ Vhled ruší. A je-li něco zrušeno a nic není předpokládáno místo toho, něco bylo zničeno a nebylo

* V Eugenicě v roce 2005 vydáváme jeho knihu s názvem *Otázky a odpovědi* – pozn. red.

to nahrazeno ničím novým. Je tam ticho, poněvadž je tam prostor. Je tam ticho, protože to staré bylo vyhozeno a nové nebylo přineseno. Tomuto tichu říká Buddha *šunjáta*. Toto ticho je prázdnotou, nicotou. A jen tato nicota může fungovat ve světě pravdy.

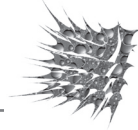
Myšlenky zde nemohou fungovat. Myšlenky fungují jen ve světě předmětů, neboť myšlenka je také předmětem – jemným, avšak rovněž hmotným. Proto lze myšlenky znamenat, proto je lze předat, vyjádřit. Mohu na vás myšlenku hodit, můžete ji držet, můžete ji mít. Je možné ji dát i vzít, je převoditelná, jelikož je předmětem. Je to hmotný fenomén.

Prázdnotu nelze dát, prázdnotu na vás hodit nemohu. Můžete se na ní podílet, můžete se do ní přesunout, ale nikdo vám ji nemůže dát. Není převoditelná. A ve světě pravdy funguje pouze prázdnota.

Myšlenku na vás mohu hodit, můžete ji držet, můžete ji mít. Je možné ji dát i vzít, je převoditelná, jelikož je předmětem. Je to hmotný fenomén.

K poznání pravdy dochází jen tehdy, neexistuje-li mysl. Abyste poznali pravdu, musí se mysl zastavit. Je třeba, aby přestala pracovat. Musí být tichá, klidná, nehybná.

Myšlenky nemohou fungovat v pravdě, avšak pravda může fungovat prostřednictvím myšlenek. Pravdy nemůžete dosáhnout přemýšlením, ale pokud jste jí dosáhli, lze využívat myšlení v jejích službách. To je to, co dělám já, co činil Buddha, co dělali všichni mistři. To, co říkám, je myšlenka, avšak za touto myšlenkou se nachází prázdnota. Tato prázdnota nebyla vyvolána myšlenkou, tato prázdno-

ta se nachází za myšlenkou. Myšlenka se jí nemůže dotknout, myšlenka na ni nemůže dokonce ani pohlédnout.

Všimli jste si jedné věci? – a sice, že nemůžete o prázdnotě přemýšlet, že z ní nelze vytvořit myšlenku? Není možné o ní přemýšlet, je nepředstavitelná. Jestliže o ní budete moci přemýšlet, nebude to vůbec prázdnota. Aby se dostavila prázdnota, musí myšlenka odejít. Nikdy se nesečkají. A jakmile prázdnota přijde, může ke svému vyjádření využít všechny prostředky.

*Vhled je stavem nemyšlení. Pokaždé,
když něco vidíte, vidíte to, není-li
přítomno myšlení.*

Vhled je stavem nemyšlení. Pokaždé, když něco vidíte, vidíte to, není-li přítomno myšlení. Také zde, zatímco mi nasloucháte a jste se mnou, občas *vidíte* – ty okamžiky jsou však mezerami, přestávkami. Jedna myšlenka odešla, další se nedostavila a je zde mezera. A v této mezeře něco udeří, něco začne vibrovat. Je to, jako když někdo hraje na buben – buben je uvnitř prázdný, a proto je na něj možné hrát. Tato prázdnota vibruje. Ten nádherný zvuk vychází z prázdnoty. Když *jste*, bez myšlenek, pak je něco možné, okamžitě možné. Jste schopni vidět, co říkám. Nebude to jen slovo, jež slyšíte, ale intuice, vhled, vize. Prozkoumali jste jej, sdíleli jste jej se mnou.

Vhled je stavem nemyšlení, ne-myšlenky. Je to mezera, přestávka v procesu myšlení, a v této mezeře se nachází záblesk, pravda.

Anglické slovo *prázdný* vychází z kořene, který znamená *mít volno, nebýt zaneprázdněný*. Je to nádherné slovo, jestliže jdete k jeho kořenu. Pokaždé, když nejste

zaneprázdnění, jestliže nemáte práci, jste prázdni. A zapamatujte si, že přísloví, jež praví, že prázdna mysl je dílnou d'ábla, je nesmysl. Platí přesný opak: dílnou d'ábla je zaměstnaná mysl! Prázdna mysl je dílnou Boha, nikoliv d'ábla. Musíte však pochopit, co myslím tím *prázdna* – nečinná, uvolněná, nenapjatá, nehybná, netoužící, mysl, která se nikam nežene, je jen přítomná, naprosto přítomná. Prázdna mysl je ryzí přítomností. A v této ryzí přítomnosti je možné vše, neboť tato ryzí přítomnost je zdrojem celé existence.

Přísloví, jež praví, že prázdna mysl je dílnou d'ábla, je nesmysl. Platí přesný opak: dílnou d'ábla je zaměstnaná mysl!

Z této ryzí přítomnosti rostou stromy, rodí se z ní hvězdy. My jsme zde – všichni buddhové vzešli z této ryzí přítomnosti. V této ryzí přítomnosti jste v Bohu, *jste* Bohem. Zaneprázdnění padáte. Jste-li zaneprázdnění, musíte být vyhnáni z rajske zahrady. Jestliže jste prázdni, jste zpět v zahradě, jste znovu doma.

Pokud mysl nezaměstnává realita – předměty, myšlenky – pak je zde to, co je. A to, co je, je pravda. Pouze v prázdnotě dochází k setkání, ke splnutí. Jen v prázdnotě se otevíráte pravdě a pravda do vás vstupuje. Jenom v prázdnotě pravdou otěhotníte.

Existují tři stavy mysli. Prvním je obsah a vědomí. Vaše mysl neustále něco obsahuje – pohybující se myšlenku, vznikající touhu, hněv, chamtivost, ambice. Vaše mysl je vždy něčím naplněna, nikdy není prázdna. Provoz neustále pokračuje, ve dne, v noci. Je přítomen, když jste vzhůru, provoz je přítomen, zatímco spíte. Jste-li vzhůru, nazýváte

obsah své mysli *přemýšlením*. Jestliže spíte, říkáte mu *snění*. Je to tentýž proces. Snění je o něco primitivnější, toť vše – přemýšlí totiž v obrazech. Nepoužívá koncepty, používá obrazy. Je primitivnější – malé děti přemýšlejí v obrazech. V knihách pro malé děti tedy musíte hledat velké, barevné obrázky, neboť děti přemýšlejí v obrazech. Prostřednictvím obrázků se naučí slova. Postupně se obrázky stávají menšími a menšími, až nakonec zmizí.

Primitivní člověk přemýšlí rovněž v obrazech. Nejstarší zapsané jazyky jsou obrázkové. Čínština je obrázkovým písmem: nemá abecedu. Je to nejstarší jazyk. V noci se opět stáváte primitivními, zapomínáte na svou komplikovanost během dne a začínáte přemýšlet v obrazech – je to však totéž.

Vhled psychoanalytika je cenný – to, že zkoumá vaše sny. Obsahují více pravdy, poněvadž jste primitivnější. Nesnažíte se nikoho ošidit, jste autentičtější. Ve dne máte osobnost, jež vás ukrývá – vrstvy a vrstvy osobnosti. Je obtížné najít skutečného člověka. Budete muset kopat hluboko a to bolí a člověk vzdoruje. Avšak v noci, právě tak, jako odkládáte své šaty, odkládáte také svou osobnost. Není jí zapotřebí, jelikož nebudete s nikým komunikovat, budete sami ve své posteli. Nebudete ve světě, budete absolutně ve své soukromé říši. Není nutné nic schovávat ani předstírat. Proto se psychoanalytik snaží prozkoumat vaše sny, neboť ty ukazují mnohem jasněji, kým jste. Je to však tatáž hra, hraná v různých jazycích. Hra se neliší. To je běžný stav mysli: mysl a obsah, vědomí plus obsah.

Druhým stavem mysli je vědomí bez obsahu. To je meditace. Jste zcela bdělí a je zde mezera, přestávka. Ne-setkáváte se s žádnou myšlenkou, žádná myšlenka před vámi není. Nespíte, jste vzhůru – není však přítomna žádná myšlenka. To je meditace. První stav se nazývá *myslí*, druhému se říká *meditace*.

A pak je zde třetí stav. Zmizel-li obsah, pokud se vytratil objekt, nemůže subjekt zůstat příliš dlouho – existují totiž společně. Vytvářejí jeden druhého. Jestliže je subjekt osamocen, může pobýt jen o chvilku déle, pouze díky energii minulosti. Bez obsahu nemůže být vědomí přítomno dlouho – nebude jej zapotřebí, jelikož vědomí je vždy vědomím *něčeho*. Když řeknete *vědomý*, mohu se zeptat: „Čeho?“ Říkáte: „Jsem si vědomý...“ Ten objekt je zapotřebí, je to nutná podmínka pro existenci subjektu. Jakmile objekt zmizí, ztratí se brzy i subjekt. Nejdříve odejde obsah, následně se rozplyne vědomí.

Třetí stav se pak nazývá *samádhi* – žádný obsah, žádné vědomí. Pamatujte si však, že tento ne-obsah, ne-vědomí není stavem nevědomí. Je to stav nadvědomí, transcendentálního vědomí. Vědomí si je nyní vědomé jen sebe sama. Obrátilo se na sebe, kruh je uzavřen. Přišli jste domů. Toto je třetí stav, *samádhi*, a tento třetí stav je tím, co Buddha myslí *šunjátou*.

Nejprve odhodte obsah – vyprázdníte se z poloviny. Potom odhodte vědomí – stanete se zcela prázdnými. A tato naprostá prázdnota je nejnádhernější věcí, k níž lze dojít, je největším požehnáním.

Intelekt

Absolutně nejsem proti intelektu. Má své využití – je však omezené a tomuto omezení musíte porozumět. Jestliže pracujete jako vědec, budete svůj intelekt muset používat. Je to nádherný mechanismus, avšak je nádherný jen tehdy, zůstává-li otrokem a dokud se z něj nestává pán. Jestliže se z něj stane pán a přemůže vás, pak je nebezpečný. Mysl jako otrok vědomí je výborným služebníkem. Mysl jako pán vědomí je nebezpečným pánem.

*Vaše mysl, váš proces myšlení pokračuje,
ať chcete nebo ne. Nestará se o vás – jako byste
byli absolutně nikým – pokračuje dál a dál,
neustává ve své práci, dokonce ani když spíte.*

Celé to záleží na důrazu. Nejsem vůbec proti intelektu – sám intelekt používám, jak můžu být proti němu? Používám jej právě teď, když s vámi mluvím. Pánem jsem však já, intelekt není mým pánem. Jestliže jej chci používat, používám jej. Pokud jej nechci používat, nemá nade mnou žádnou moc. Váš intelekt, vaše mysl, váš proces myšlení však pokračuje, ať chcete nebo ne. Nestará se o vás – jako byste byli absolutně nikým – pokračuje dál a dál, neustává ve své práci, dokonce ani když spíte. Vůbec vás neposlouchá. Byl u moci tak dlouho, že zcela zapomněl na to, že je jen služebníkem.

*Sníte jen proto, že ze dne zůstalo nevykonáno
tolik práce, že ji mysl musí dokončit. Je to práce
přesčas, nebyli jste schopni během dne skončit.*

Jdete-li na procházku, používáte nohy. Jestliže však sedíte, není zapotřebí nohama stále pohybovat. Lidé se mě ptají: „Osho, ze svého křesla, z téže pozice k nám promlouváš celé dvě hodiny. Ani jednou nepohneš nohama.“ Proč bych se měl pohybovat? Neprocházím se! Ale znám vás – dokonce i když sedíte na židli, nesedíte doopravdy. Pohybujete nohama, měníte svou pozici, držení těla, děláte tisícero věcí, melete sebou, obrovský neklid. Totéž platí o vaší mysli.

Pokud k vám hovořím, používám svou mysl. V okamžiku, kdy přestanu promlouvat, zastaví se také moje mysl, okamžitě! Jestliže k vám nehovořím, moje mysl nemá potřebu pracovat, jednoduše se ponoří do ticha. Tak by to mělo být – mělo by to být přirozené. Když spím, tak nesním. Není proč. Vy sníte jen proto, že ze dne zůstalo nevykonáno tolik práce, že ji mysl musí dokončit. Je to práce přesčas, nebyli jste schopni skončit během dne.

A jak můžete něco dokončit? Děláte najednou tisícero věcí. Nic není nikdy dokončeno, vše zůstává nedokončené – a zůstává to nedokončené navždy. Zemřete, avšak nic nebude úplné. Vaše práce nebude úplná ani v jednom směru, neboť ve všech směrech utíkáte. Roztříštili jste se na mnoho kousků, nejste celiství. Mysl vás táhne k jedné věci, srdce k jiné, tělo chce, abyste šli někam jinam, a vy nikdy nevíte, co máte dělat – koho máte poslechnout? A mysl také není jenom jedna, máte mnoho myslí – jste multimentální, nachází se ve vás dav myslí. Nepanuje tam žádná jednota, žádná harmonie. Nejste orchestrem – nic není vyladěno. Vše jedná samo za sebe, nikdo nenaslouchá nikomu jinému – tvoříte prostě randál, nikoliv hudbu.

Intelekt je dobrý, jestliže pracuje jako služebník celku. Pokud je na svém místě, je vše v pořádku, a je-li na nesprávném místě, je vše chybné. Je-li vaše hlava na vašich ramenou, je naprosto dokonalá. Jestliže je někde jinde, je špatná.

*Pokud je vaše hlava na vašich ramenou,
je naprosto dokonalá. Je-li někde jinde,
je špatná.*